

Підсумовуючи вищенаведене, необхідно зазначити, що зловживання процесуальними правами у виконавчому провадженні є нагальною проблемою, для подолання якої необхідно вчиняти вагомі кроки шляхом внесення змін до законодавчих актів, наданням державному або приватному виконавцю великої кількості механізмів для захисту осіб від зловживання правами іншими особами при здійсненні примусового виконання рішень.

Звісно, жодна заборона не має сенсу без належного санкціонування, тобто без встановлення відповідальності за її порушення. Отже, вважаємо доцільність передбачити також на законодавчому рівні заходи запобігання та впливу на осіб, які зловживають правами у виконавчому провадженні.

Список використаних джерел:

1. Ухвала Верховного Суду від 06.09.2018 у справі № 552/2378/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76350143>
2. Про виконавче провадження: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. № 30. – Ст. 542.
3. Кравцов С.О. Окремі аспекти зловживання процесуальними правами у виконавчому провадженні. Юридичний науковий електронний журнал. № 6. 2019. С. 121-125

Сатановська Олена Валентинівна

аспірантка кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник:

Голубєва Неллі Юріївна

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Основою державного устрою та вищою юридичною силою в нас виступає Конституція України. Саме в ній можна ознайомитися зі змістом ст. 55 яка регулює, що права й свободи людини захищаються в нашій державі судом і право на житло входить до переліку цих прав, адже відповідно до ст. 47 Основного Закону кожен має право на житло. Держава забезпечує створення умов, завдяки яким, кожний громадянин має можливість придбати майно у власність, побудувати житло або орендувати його. Громадяни, які потребують соціального захисту, мають можливість отримати житло від держави безоплатно або за доступною для них ціною. Ніхто не може бути примусово позбавлений житла, крім випадків, які регулюються законом або за рішенням суду [1]. Основні засади права громадян на житло конкретизуються також у ст. 1 Житлового кодексу України [2].

Зміст права на захист полягає у можливості фізичної особи у встановленому законом порядку звернутися до суду за охороною або захистом свого права у відповідний спосіб, передбачений законом.

Також необхідно звернутися до європейської практики, наприклад ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, у якій мова йде про права особливої важливості для особистості людини, її самовизначення, фізичної та моральної цілісності, підтримки взаємовідносин з іншими, усталеного та безпечного місця в суспільстві [3].

Цивільне законодавство визначає, що правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб (ст. 316). Відтак, власнику житла належить право володіння, користування та розпорядження його майном [4].

Як зазначає Н.Ю. Голубєва, до об'єктів нерухомого майна ЦК України віднесено житлові будинки, будівлі, споруди, інше нерухоме майно (ст.ст. 331, 376). Об'єкти житлової нерухомості поділяються на такі типи: житловий будинок, житловий будинок садибного типу, прибудова до житлового будинку, квартира, котедж, кімнати у багатосімейних (комунальних) квартирах, садовий і дачний будинки. Об'єкти нерухомого майна мають бути капітального типу, а не

тимчасовими, що є характерним для малих архітектурних форм і тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності [5, с.с. 98-99].

Таким чином сутність захисту права полягає в усуненні перешкод до його здійснення. Захист слід сприймати як юридичну діяльність з усунення перешкод на шляху здійснення суб'єктами своїх прав і припинення правопорушення, а також відновлення становища, що існувало до правопорушення.

Право на захист з'являється у суб'єкта лише в момент порушення або оспорювання його права. Для захисту завжди притаманне те, що суб'єкт звертається до суду за захистом свого порушеного або оспорюваного права. Зважаючи на це, доходимо висновку, що захист права на житло здійснюється в передбаченому законом порядку (шляхом застосування належної форми і способів захисту).

Судовий розгляд справ, що виникають із житлових правовідносин, зазвичай носить цивільно-правовий характер адже регулюється нормами матеріального права, однак в теорії цивільного процесуального права існує класифікація за підставою виникнення, що розглядаються в порядку цивільного судочинства, а саме: 1) спори, що породжені нормами ЦК України; 2) спори, що породжені нормами ЖК України; 3) спори, що породжені нормами СК України; спори, що породжені іншими нормативно-правовими актами [6, с.415].

Для усунення неоднозначного розуміння та трактування різних правових понять, відповідно до положень ч. 1 ст. 19 ЦПК України пропонуємо всі справи щодо реалізації житлових прав, де стороною виступає фізична особа віднести до компетенції судів загальної юрисдикції щодо розгляду цивільних справ. Захист житлових прав здійснюється судом шляхом: 1) визнання житлового права; 2) відновлення становища, що існувало до порушення житлового права, і припинення дій, що порушують це право або створюють загрозу його порушення; 3) визнання судом недіючим повністю або в частині нормативно-правового акту державного органу або нормативно-правового акту органу місцевого самоврядування, що порушують житлові права визначені нормативно-правовими актами, що мають більшу юридичну силу; 4) незастосування судом нормативно-

правового акту державного органу або нормативно-правового акту органу місцевого самоврядування; 5) припинення або зміна житлового правовідношення; 6) інші способи, передбачені законами України.

З метою захисту порушених прав щодо володіння, користування, розпорядження житла можна звернутися до суду з позовами про: 1) усунення перешкод у користуванні житловим приміщенням; 2) виселення особи, яка не є власником житлового приміщення; 3) визнання особи такою, що втратила право користування житловим приміщенням; 4) визнання права користування житлом; 5) усунення перешкод у користуванні та розпорядженні власністю шляхом виселення.

У підсумку можна констатувати, що право на захист житлових прав фізичних осіб здійснюється особою на свій розсуд самостійно або уповноваженими на те державними органами, у межах визначених чинним законодавством України. У випадку, якщо особа, житлове право якої є порушеним, не має наміру здійснювати його захист, то, відповідно, вона може й відмовитися від захисту такого права відповідними державними органами чи посадовими особами у встановленому законом порядку. Так, наприклад, відповідно до ч. 3 ст. 57 ЦПК України, якщо особа, яка має цивільну процесуальну дієздатність і в інтересах якої подана заява, не підтримує заявлених вимог, суд залишає заяву без розгляду [7]. Про захист житлових прав фізичних осіб слід говорити тільки у випадку порушення таких прав чи загрози їхнього порушення з боку інших осіб, водночас змістом охорони житлових прав фізичних осіб є сукупність відповідних заходів, які спрямовані на недопущення порушення таких прав. Тобто, було проведено аналіз норм матеріального права, що регулює захист житлових прав громадян у суді та обґрунтовані положення, які пов'язані зі змістом житлових прав громадян та їх інтересів.

Список використаних джерел:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.

Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Житловий кодекс України від 30.06.1983 р. № 5464-X. // Відомості Верховної Ради України. 1983. Додаток до № 28. Ст. 573. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>

3. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. Конвенція ратифікована Законом України № 475/97-ВР від 17.07.1997 р.// Конвенція Ради Європи. URL:http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

5. Голубєва Н.Ю. Розгляд судами справ про визнання права власності на об'єкти самочинного будівництва. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Т. 19 / голов. ред. Ю. В. Цуркан-Сайфуліна ; МОН України, НУ «ОЮА». – Одеса : Гельветика, 2017. – С. 98-107. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14133>

6. Розгляд окремих категорій цивільних справ у судах : навч. посіб. / за ред. Н.Ю. Голубєвої. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 480 с.

7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-42. Ст. 492. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1>

Ткаченко Олександр Михайлович

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник:

Голубєва Неллі Юріївна

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»